

EKONOMİ VE ÖZELLEŞTİRME

Antalya'da 12-13-14 Nisan 1996 tarihlerinde düzenlenen I.Bölgelerarası Toplantıda, yöneticiliğini TEB Merkez Heyeti Başkanı Mehmet DOMAÇ'ın yaptığı "Ekonomi ve Özelleştirme" konulu panelin özetini yayımlıyoruz.

Ecz.Mehmet DOMAÇ : Ekonomi ve Özelleştirme konulu panelimizde sayın Minibaş genel olarak ekonomiyi, ülkemizin ve dünyanın içinde bulunduğu durumu, sayın Önder özelleştirme konusunda genel bilgileri, sayın Koray sosyal devlet, sosyal devletin bugünkü durumu, bugün sosyal devlete olan saldırıların ideolojisini, sayın İlker Belek de sağlıkta özelleştirme konularını bizlere aktarmaya çalışacaklar.

Prof.Dr.Türkel MİNİBAŞ (İ.Ü. İktisat Fak.Öğretim Üyesi): Özellikle Türkiye gibi siyasi istikrarsızlıkla ekonomik istikrarsızlığın çok fazla örtüştüğü ülkelerde hem projeksiyon üretmek zorlaşıyor, hem de özellikle belli işleri yapıyorsanız, o zaman belli programlardan etkilenişiniz tabii ki daha farklı oluyor.

yaşadığımız sürecin doğal bir sonucudur.

Dünya, çok moda bir tabirle küreselleşiyor, ama hala küreselleşmeyi cep telefonları, internet ağları veya uydu yayımları olarak algıladığımız da bir gerçek. Sokaktaki insana küreselleşme nedir diye sorduğunuzda; herkes, ulusların birbirine yakınlaşması, Fransa'daki ilacın Türkiye'de kullanılabilmesi olarak anlamakta.

Türkiye ekonomisinden bahsederken, şu an dünyanın neresinde olduğumuza, nasıl bir düzen içinde yaşadığımıza bakmamız gerekiyor, çünkü, Türkiye'yi ele aldığınız zaman, gerek politikalar veya salt özelleştirme konusunda bir sonuca varmamız mümkün değil; çünkü uygulanan politikalar, içinde

Türkiye gibi ekonomik istikrarsızlık ve siyasi istikrarsızlığın örtüştüğü bir ülkede yabancı sermayenin gelip büyük yatırımlar yapmasını beklememiz mümkün değil. Çünkü yabancı sermaye gelirken vergi cenneti bir ülke olmanızı bekler, sosyal güvenlik kurumlarının etkin olmamasını bekler, sendikalaşmanın etkin olmaması gerekir, yani ücretleri istediği gibi düzenleme şansının olması gerekir, böyle kısıtlar var.

Artık, dünyada, sermaye bizim bugüne kadar bilebildiğimiz süreçlerin dışında bir süreci yaşıyor. Yani İkinci Dünya Savaşı sonrasında çok uluslu hale gelen etkinlik kazanan sermaye, artık, uluslarüstü düzeyini yaşarken, ikili bir yapısı da var, bir taraftan sıcak para akımı dediğimiz faizin en yüksek olduğu yere geliyor, nemalanıyor ve çıkıyor, bir de yatırım olarak gelmesi var.

Türkiye gibi ekonomik istikrarsızlık ve siyasi istikrarsızlığın örtüştüğü bir ülkede yabancı sermayenin gelip büyük yatırımlar yapmasını beklememiz mümkün değil. Çünkü yabancı sermaye gelirken vergi cenneti bir ülke olmanızı bekler, sosyal güvenlik kurumlarının etkin olmamasını bekler, sendikalaşmanın etkin olmaması gerekir, yani ücretleri istediği gibi düzenleme şansının olması gerekir, böyle kısıtlar var.

Sermaye bir taraftan bizim, kısa vadeli sermaye hareketleri dediğimiz faizin yüksek olduğu ülkeye gidip nemalanıp çıkmasının yanı sıra, artık uluslarüstü düzey içinde gittiği ülkede zannettiğimiz gibi büyük yatırımlar yaparak yer almak istemiyor, giderek küçük ölçekli işletmelere doğru üretimlerini kaydırmaya; yani

kendilerine girdi sağlayan firmalardan yararlanma yoluna gidiyorlar.

Artık büyük firmalar çoğunluk sayıda işçi çalıştırmamayı tercih ediyorlar; bir kere teknolojik gelişmeden dolayı çok fazla işçiye gereksiniminiz kalmıyor; bunun da ötesinde, teknoloji nedeniyle işçiden tasarruf ederken, üretimi evlere veya küçük ölçekli firmalara kanalize etmek ve bu suretle sigortadan, sendikalardan kurtulmak şansınız ortaya çıkıyor. Bir yandan faizin yüksek olduğu ülkelerde faiz nedeniyle kârınız oluyor, diğer taraftan da, işgücünün doğuracağı sakıncalardan kendinizi kurtarıyorsunuz.

Küreselleşme süreci yaşanırken, artık emeğin fiyatını ucuzlatmanın yolu, onun her türlü güvenceden yoksun, küçük ya da orta ölçekli işyerlerinde olması yada ondan yararlanması sonucu çıkarılıyor.

Türkiye'nin 1980'den bugüne gelen 16 senesine baktığımızda 24 Ocak kararlarında da özelleştirme vardı, bugün de özelleştirme var.

İşte bu küreselleşme süreciyle özelleştirmenin yapılması birbirine denk düşüyor. Sağlık kurumlarını, sosyal güvenlik kurumlarını özelleştirdiğiniz taktirde, diğer taraftan da üretimi, zaten otomatikman özelleştirme ve özelleşme, küreselleşme ve entegre olmanın bir yöntemi oluyor.

Toplumu rantiyeci olmaya özendirmişseniz sonuçta o ülkede yatırımların artmayacağı, ekonomik büyümenin büyümüşse dahi, üretime dayanmayan bir büyümenin sağlıklı olmayacağı kesindir.

Ekonomideki büyüme eğer, tüketim harcamalarıyla ithalata dayanıyorsa, sonuçta o ekonominin musluklarının tıkanacağı kesindir. Çünkü, bir taraftan da dış borç alamıyorsunuz, sadece yüksek faizle devlete borç vermenin karlı bir alan olduğu ülkede yaşıyorsunuz, o noktada devlet, ekonomik olarak kendi kendini yeme sürecini yaşayacaktır.

1980'de 24 Ocak kararlarının uygulanması tabii ki tek başına mümkün değildi. Ardından gelen bir 12 Eylül birlikteliğinde ancak uygulanabilirdi. Yani ekonomik güç odaklarıyla siyasi güç odaklarının bir ittifak yapması gerekiyordu. 24 Ocak - 12 Eylül birlikteliği budur. Özelleştirmenin gündeme getirilmiş olması, artık devletin sosyal devlet görevinden istifa ettiğini, bu görevde kalmadığını göstermektedir.

Özelleştirmede geldiğimiz nokta aslında, Türkiye'nin 1945-50'ler arasında başlayan süreçte başlayarak 80'de kesin şeklini alan 1995-24 Aralık seçimleriyle askeri ve ekonomik güç odaklarının sivilleşmiş, güvenliğinin sivilleşmiş tarzıyla birleşmesiyle daha kesin şeklini almıştır.

Kurulan hükümetler ve bu hükümetlerin aldığı biçime baktığımızda, yönetimlerdeki niteliklerine baktığımızda Türkiye'nin önünde sadece demokratikleşme açısından değil, ekonomik açıdan da çok parlak olmayan bir dönemin olacağı açıktır diye düşünüyorum.

Prof. Dr. İzzettin ÖNDER
(İ.Ü. İktisat Fak. Öğretim Üyesi):

Özelleştirme Türkiye'ye özgü bir mesele değil bence . Dünyanın meselesi ve belki onun Türkiye'ye yansımaları diye görebiliriz.

İkinci dünya harbini izleyen dönemlerde sosyal devlet fikri hakimdi. Ekonomiler, talep yönlü dürtülerle yönetiliyordu.

İktisat teorisyenleri tarafından talep çok önemli dendi. Fakat 1970-1980'lere geldiğimizde, arz yanlı ekonomi dediğimiz şeyle karşılaşıyoruz. Sosyal devlet yıkılmaya çalışılıyor. Kapitalist sistem içinde gelişmiş olan sendikalaşma hareketi çökertilmeye çalışılıyor. Batı sistemi İkinci Dünya Harbinden önce de kapitalistti, bugün de öyle. Peki öyleyse ne değişti?

Esas alttaki depresi ekonomideki hakim güç yaratıyor. Bu hakim güç sermayedir.

Özelleştirmede metot olarak zamanlar arası çıkar ilişkilerine bakmamız lazım. Kısa dönemli çok avantajımız olan bir şey uzun dönemde bizzat kendi dezavantajımıza dönüşebilir ve dönüşme eğilimi taşımaktadır şu anda.

İşte, kapitalistler, onun için bir ara işçileri korumuşlar ve onları sendikalaştırmışlardır. Şimdi, onun için sendikaları bozuyorlar. Ne değişti? Çıkar ilişkileri değişti, kaynaklar sıkıştı bütün mesele budur.

Özelleştirme devletin küçülmesi değildir. Özelleştirme devleti de araya koyarak yeni kâr alanları açma mekanizmasıdır. Özelleştirmenin mantığı, felsefesi budur.

Yabancı sermayenin kâr alanları sıkıştıkça buna ihtiyaç duyuluyor. Bir yandan bizim işçiliğimiz, vergisiz devletimiz kullanılmaya çalışılıyor, bir yandan da bizzat bizim piyasamız kullanılıyor.

Özelleştirmenin büyük boyutu, dışarıdan Türkiye'ye yansıtılmış bir mekanizmadır.

Devletçilik hareketi Türkiye'de kurtuluş hareketidir. Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı, bence 1920'lerde gelen değildir, o askeri savaştır; esas önemli olan ekonomik savaştır, hem de iç ve dış düşmanlara karşı; yani dış kapitalistlere ve iç toprak ağalarına karşı.

Türkiyeyi libere eden Menderes politikaları ile Türkiye bağımsız ekonomik politikalarından- ki, 1930'da korunmuştur bence- çok güçlenen kapitalist merkezin üretici yörüngesine oturtulmuştur. 1950 hareketi budur.

1980 hareketi ile muazzam bir dış borçla karşı karşıya kalan Türkiye artık borçla göbeğinden bağlanmıştır.

Öte yandan iç çıkar çevreleri biraz da ihracat bahaneleriyle vergi veremez hale geldiler. Bütçe açığımız bugün gayri safi milli hasılamızın ortalama 5-6 düzeyinde seyrediyor .

Bir temel altın iktisat kuralını söyleyeyim size; "Her dönemde vergi verme gücü olan grupların vergi vermeme siyasi gücü de birlikte oluşuyor" Bu politik gücün karşısında ne olabilir; bir grup olabilir, halk

Özelleştirme devletin küçülmesi değildir. Özelleştirme devleti de araya koyarak yeni kâr alanları açma mekanizmasıdır. Özelleştirmenin mantığı, felsefesi budur.

olabilir. Bu sermayeyle rekabet edebilecek olan halk. Halk tek başına yeter mi; halkı tek başına bırakmayacak olay; üretim üniteleridir.

Bugün Petkim'i devletten almak, özel sektöre devretmek demek, bütün o artık değerın özel kararlar tercihinde kullanılacağı demektir.

Yaratılan artı değerler insanların tercihleri doğrultusunda kullanılıyor, kamusal tercihler doğrultusunda kullanılmıyor, istiyorsa vergisini vermiyor, istiyorsa yatırım yapıyor, istemiyorsa yapmıyor. Bu sonucu vergi vermeyen o insanlar yarattı.

Bugün özelleştirmenin çok dik iki sonucu vardır. Bir tanesi, hakikaten kâr eden, güçlü kuruluşları yabancılara satarak, bu dış borcun bedelini bir miktar kırabilmek. Bunun adına, bizzat Dünya Bankası, borç özsermaye değişimi demektir. Yani borcunuza karşılık kendi öz varlıklarınızı devrediyorsunuz.

Yaratılan artık değer toplumsaldır. Ben, ufak işletmeleri demiyorum, büyük kuruluşları özel sektörü bırakırsam, yaratılan artık değerın, yani işçilik ve diğer artık değerın kullanım hakkını da ona bırakmış olurum. Böyle bir toplum liberal olamaz. Bu hakkı ona devreden toplum, mazoşist olur ancak. Böyle bir toplumun, liberallikle, hürriyetle, demokrasiyle bir alakası yoktur.

Bugün KİT'ler kötüye ki kötüdür, önce onu tartışmak lazım. Şimdiye kadar milletimize hizmet etti, oldukça kârlı da oldu, nasıl oldu da 1980 sonrası bu hale düştü; KİT'leri biz bu hale getirmedi, hükümetlerin arkasındaki sermaye gücü, iç ve dış güçler KİT'leri bu hale getirdi. Kaynakları kendileri çektiler, KİT'lere vermediler, KİT'lerden hammadde aldılar, vermediler. İşsizlik sigortası sözü ortaya çıkmasını diye aşırı insan istihdam ettiler. Bunları hükümet de yapmadı. Özel sektör yaptı.

Ekonomiyi görmek, bazen tekniği görmekten çok daha zor. Nasıl, suyun içine bir kaşığı daldırdığımızda kaşığı kırılmış görürsünüz; yıldız baktığımızda, yıldız orada değil aslında, o kırılmayla başka yerde, orada gibi görülüyor; işte hükümetin bir rolü de budur.

Prof. Dr. Meryem KORAY
(9 Eylül Üniv. İkt. Bil. Fak. Öğr. Üyesi):

80'li yıllardan sonra sosyal devlete bir saldırı söz konusu. Sosyal devletin çok büyüdüğünden, hantallaştığından, çok para harcadığından, çok bürokratikleştiğinden, yine de başarısız olduğundan pek çok hizmeti yerine getiremediğinden söz

ediliyor. Bu nedenle, devlet küçülsün derken aslında en önemli alanda devletin sosyal hizmetleri alanında küçülmeler, hatta tümüyle ortadan kaldırılmalar isteniyor.

Devletin sosyal devlet niteliğini kazanması nasıl bir takım gelişmelerin sonucu, sosyal devlet ne demek; hatta Türkiye'de sosyal devlet var mı?

Sosyal Devlet belirli mücadelelerin sonunda ulaşılan bir nokta. Önce Ulusal Devlet sağlanıyor, insan hak ve özgürlüklerine dayalı bir hukuk sistemi; siyasal haklara, demokratik haklara dayalı bir yönetim anlayışı ve daha sonra da bu devletin adaletli bir gelir dağılımını sağlamak açısından devreye girdiği bir devlet anlayışını anlıyoruz. Ama bu, kendiliğinden ortaya çıkan bir olay değil. Özellikle sınıfsal mücadelelerle ortaya çıkan modern devlete özgü bir nitelik.

Batı'ya bakıyoruz modern devletin doğuşunda temel hak ve özgürlüklerin mücadelesini büyük ölçüde burjuvazi gerçekleştirmiş. Burada burjuvazinin güçlenmesini toplumsal bir dinamik olarak ilk temel hak ve özgürlüklerin ortaya çıkması için belirleyici görebilirsiniz.

Daha sonra ortaya çıkan seçme seçilme hakkının sınırlı bir kesime ait olduğunu görüyoruz. Bunun gerçekten demokratik bir anlayışa ulaşması için başka bir sınıfın mücadelesi gerekiyor. O da o dönemde endüstrileşmeyle büyüyen ve sayıca güçlenen işçi sınıfının mücadelesi.

Hem genel demokratikleşme, hem de sosyal devlet niteliğine ulaşmasında rol oynayan toplumsal güç, işçi hareketidir, ücretli çalışanlardır. Böylece toplumsal dinamikler doğrultusunda gelişen bir devlet anlayışına ulaşıyoruz. Kapitalist ekonomi değişmiyor; yani üretim araçlarının mülkiyeti yine özel ellerde, bu konudaki kavga bir yana bırakılıyor bu üretimden daha hakça bir dağılım nasıl olabilir denmeye başlanıyor.

Üretim mülkiyeti tartışmasının bir yana bırakılması üzerine kapitalizm de devletin müdahalesine katlanmak zorunda kaldı. Bütün sosyal devlet sistemi içerisinde yer alan harcamaların kaynağı, üretimden kesintilerse buna evet demek zorunda.

Dolayısıyla kapitalizmle demokrasi bir yerde uzlaştı. Bunun ürünü, çocuğu da sosyal devlet oldu. Çok açık bir biçimde sosyal devleti, kapitalizmin demokrasiyle uzlaşmasının getirdiği bir sonuç olarak nitelendirebiliriz. Bunun ortaya çıkmasında da işçi hareketinin veya soldaki siyasal partilerin mücadelesi söz konusudur.

Özellikle sosyal demokrat ideolojinin bir sosyal yönetim anlayışı vardır, devlete bir rol verir. Devlet toplumsal eşitsizlikleri gidermek, toplumda bir asgari güvenceyi sağlamak, toplumun gelişmesi için tikanıklıkları aşmak açısından önemli bir esastır.

Devlet bu anlamda ekonomiye müdahale eder, sosyal konulara müdahale eder ve hem asgari bir güvence sağladıktan sonra, insanlara da bir takım fırsat eşitlikleri sağlayarak gelişmelerin yollarını açar. Böyle bir sosyal yönetim anlayışı, toplumları devletin önemli olduğu, siyasetin önemli olduğu bir noktaya getirdi.

Dolayısıyla, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası gelişen bir devlet anlayışını getirdi. Ekonomi ve üretimin yanı sıra, bu ekonomik sonuçların nasıl dağılacığına ilişkin bir karar verme mekanizması olarak siyaset önemli oldu ve bir başka gelişme sosyal kavramının değer kazanması.

Toplumsal bir mücadelenin ardından ortaya çıkan refah devletinin bir takım hedefleri var. Sosyal güvenlik, hastalık sigortası, sağlık sigortası, yaşlılık sigortası vb. birtakım refah hizmetleri, zorunlu eğitim, asgari bir gelir düzeyi, sosyal konut politikaları. Bütün bunların hepsini hedefledi. Böylece kamu harcamaları gayri safi milli hasılanın %50 sine ulaştı. Yapılan harcamalar geliştirilen güvenlik sistemi içerisinde.

Bu durumda, üretimden yatırıma aktarılacak kaynaklar büyük ölçüde kamunun eline geçiyor, çarçur ediliyor diye itirazlar başladı.

80 sonrası yeni liberalizm arandığını, kapitalizmle demokrasinin uzlaşması dediğim sosyal devlet yerine yeni bir uzlaşma noktası arandığını görüyoruz.

Artık sosyal devlet temeli üzerine inşa edilen bir devlet anlayışı, bir toplumsal uzlaşmadan geri adım atmak istiyor sermaye, çünkü, kendisini eskisine göre çok daha bağımsız bir konumda görüyor ve küreselleşme bunun anlatımı bana göre.

Sermaye ulusal ekonomilere karşı bağımsız, istediği yere gidip yatırım yapma olanağına sahip. Bu ileri teknoloji, iletişim ve ulaşım olanaklarıyla kazandı bu bağımsızlığı. Emeğe karşı bağımsızlık kazandı; bu sermaye hareketliliği emeğin ücret sistemlerine karşı ciddi bir tehdit oluşturabiliyor.

Daha yüksek ücret isteyen işçelerden kurtulmak için yüksek teknoloji kullanımı getirerek emeğe karşı bağımsızlığın yolunu buldu.

Kısa vadeli sermaye hareketleriyle üretimden bağımsızlaştı. Eskiden bir üretim yapmakla, ondan para kazanmak gibi bir olanağı söz konusuken; şimdi parasal hareketlerle, döviz gelmesi gitmesiyle kazandığı paralar var. Üretimden de bağımsızlaşması, onu çok tehlikeli boyuta getirebiliyor.

Dolayısıyla eskiden yabancı sermaye gelsin mi; gelmesin mi; Türkiye'ye ne getirecek ne götürecektir diye kaygılar duyarken, şimdi bu kaygılarımızın çok ötesinde birtakım kaygılar duyma noktasındayız: çünkü, gelen sermaye bir istihdam yaratmıyor, üretimi artırmıyor, geldiğinden çok fazlasını alıp götürebiliyor.

Sermayenin böyle bir bağımsızlaşması, bu kadar güçlü toplumsal hareketlerinin olduğu Batı'da bile, belirli bir uzlaşmadan, işçi sınıfıyla ve demokrasiyle vardığı uzlaşmadan geri adım atmasına olanak sağlayabiliyor.

Geri adım atmasında emeğe karşı bağımsızlaşmanın getirdiği dayanakları var. Yine Liberalizm, hepimizin hayatını değiştirdi. şimdi bunun altında ya o yolun yolcusu olarak bireysel kurtuluşların peşinde giderek, ya da bunun özellikle bizim gibi ülkelerde ne kadar işe yarayacağı kaygısını biraz daha duyarak biraz toparlanmak, farklı şeyler oluşturmak zorundayız.

Türkiye'de böyle bir yeni liberalizmin zaten var olan vahşi kapitalizmi daha arttırıcı özelliği var. Çünkü; yeni

Özellikle sosyal demokrat ideolojinin bir sosyal yönetim anlayışı vardır, devlete bir rol verir. Devlet toplumsal eşitsizlikleri gidermek, toplumda bir asgari güvenceyi sağlamak, toplumun gelişmesi için tukanıklıkları aşmak açısından önemli bir esastır.

liberalizm, rekabet rekabet derken, rekabeti yasa dışı uygulamalarla, küçük vadeli çıkar kaygılarıyla yapabiliyorsunuz öyle bir düzen var. Dolayısıyla vahşi işleyiş daha da artabiliyor. Örneğin bunu yasal, formel bir hale getirmek ekonomide mümkün değil.

Türkiye'de sosyal devlet yok, sosyal vaatler var. Ama artık sosyal vaatlerden de vazgeçin diyorlar.

Bütün bunların sonucunda, bozulan ekonomi, güçsüzleşen siyaset,

gelecekte duyulan umutsuzlukla aşırı uçlara doğru giden bir toplum; yeni toplumun bütünleştirici özellikleri yok oluyor. Toplumda herkesin kendini kurtardığı bir çözülme yaşanıyor, uçlarda birikme yaşanıyor.

Özelleştirme sadece kurumsal bir mesele değil, kurumları şöyle ya da böyle belirli bir ölçüde reforme edebilirsiniz; ama, hangi anlayışla reforme edeceğiniz önemlidir.

Herşeyin piyasaya devredildiği bir toplum yaşamı mı Türkiye için gelecek vaat ediyor; yoksa Türkiye'de sosyal kaygıları dikkate alan, ama bizim olacak bir devleti oluşturmak mı önem taşıyor. Böyle bir seçim yapmak zorundayız.

Sosyal devletin güçlendirilmesi, ama bu sosyal devlete özeleştirilerimizi yönelterek, bugünkü işleyişten farklı bir devlet oluşmasını sağlayarak gerçekten devleti yeniden güçlendirebiliriz; yoksa, o da yapısal bir değişim geçirmezse, ondan da çok fazla birşey beklememiz mümkün değil.

Yeni bir sosyal kavramı, yeni bir özgürlük kavramı, yeni bir siyaset kavramı, yeni bir devlet kavramı oluşturmak zorundayız, bunların üzerinde düşünmek zorundayız. Bunların hepsinin yenilenmesine ihtiyaç var; ama bunlardan vazgeçmemeye de ihtiyacımız var.

Dr. İlker BELEK (Halk Sağlığı Uzmanı):

Toplu, etki alanı ve derinliği sağlık rektörüyle sınırlı kalmayan bir değişim ortamının içerisindeyiz, hatta denilebilir ki, bu değişiklik bir paradigma değişikliğidir, çok geniş kapsamlı bir değişikliktir, felsefi değişikliktir.

Konuşmacıların ifade ettiklerinden hareket ederek bu değişikliklerin düzlemini şu şekilde grupladım. Örneğin, teknoekonomik düzlemde fordist sistemden postfordizme doğru bir geçişten söz ediliyor.

Üretim tekniklerinde; kütleli üretimden dar alanlı, esnek üretime doğru bir geçiş söz konusu.

Ekonomi politik teori düzleminde, Keynezyen ya da talep yönlü ekonomilerden friedman ya da arz yönlü ekonomilere doğru bir değişiklik söz konusu.

Siyasal ve ekonomik hegomonya düzleminde; ulusal ya da yerel hegomonik ilişkilerden küreselleşme denilen hegomonik düzleme doğru bir geliş var.

Felsefi düzlemde; modernizeden postmodernize denilen yola doğru bir değişiklik var.

Daha doğrusu bütün bunlar, bugün daha çok değişiklik yanlılarınca vurgulanan tezler olarak gündeme geliyor.

Sağlık sektöründe de yalnızca Türkiye’de geçerli olmayan bir değişiklik söz konusu. Belki de bu değişikliği ilk kez sosyal devletin ya da ulusal sağlık sistemlerinin en iyi örgütlendiği ve kalesi olarak nitelenen İngiltere’de gözlemeye başladık. 1980’li yılların başında sağlık sektöründe özelleştirme olarak kendisini net biçimde ortaya koyan bu değişiklikler, aslında siyasi bir saldırının ötesinde birşey değildir. Bu sağlıkta özelleştirme savlarının herhangi bir bilimsel yanı yoktur.

Özelleştirme iddia edildiği gibi, kamunun elindeki sağlık kuruluşlarının doğrudan doğruya özel sektöre devri anlamına gelmez. Sadece bu demek değildir özelleştirme. Sağlık sektörünü, satırlarında finansman bileşiminin, sütunlarında da üretim ya da sunum biçimlerinin yer aldığı dört gözlü bir tablo olarak düşünebilirsiniz. Dolayısıyla, karşımıza, sağlık hizmeti sunumu anlamında dört değişik model çıkabilir.

1) Hizmetin kamu tarafından üretildiği ve kamu kurumları tarafından finanse edildiği gerçek kamu sağlık hizmeti modeli.

2) Hizmetin kamu tarafından finanse edildiği, ancak özel kurumlardan kamu eliyle satın alındığı model ya da modeller, (Örneğin SSK’nın Bayındır ya da Sevgi Hastanesinden tüm CVC hizmetlerini satın alması)

3) Hizmetin özel bir kurum tarafından finanse edildiği ya da özel tarafından finanse edildiği, ancak kamu tarafından üretildiği modeller. Bütün katkı payları, kullanıcı ödentisi olarak tanımlanan modeller buraya girer.

4) Hem finansmanın hem üretimin özel biçimde birbiriyle bulunduğu modeller (Bunun en tipik örneği Amerika’dır ya da Türkiye’de özel hastaneler, özel muayenehaneler vb.’dir)

Bu 4 hizmet organizasyon biçiminden son üçü, bir biçimde özelleştirme modeli olarak anılabilir, anılmalıdır. Bunların içerisinde, kamu elindeki hastanelerin blok olarak özel sektöre devri yalnızca bir tanesidir özelleştirme biçimlerinden dolayısıyla sağlık sektöründe özelleştirme, böyle geniş kapsamlı, geniş spektrumlu bir model olarak karşımıza çıkıyor.

En sık kullanıldığı biçimleri özetlersek; kullanıcı ödentisi, yani hizmeti aldığınız anda cebinizden çıkardığımız paranın tanımladığı model. Resmi kurumların özel sektöre ayrılması, bunlar Türkiye’de çok uygulanıyor,

Sağlık sektöründe sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi, toplumsal eşitsizlikleri arttıracı bir işlev görür. Bu nedenle, bunun arkasındaki temel güdü siyasaldır, ideolojiktir.

örneğin kimi kamu hastanelerindeki yatakların özel kullanım amacıyla ayrılması.

Özel sektörden hizmet satın alma (SSK’nın uyguladığı model). Devlet tarafından genel bütçeden özel sektöre

sağlık amacıyla özel hastane yapılması ya da dışarıdan çeşitli satın alma amacıyla verilen teşvikler ve en sonunda da blok satışlar. Bunların tümü Türkiye’de kullanılan şeyler, Avrupa’da sağlık alanında kullanıcı ödentilerinin en çok uygulandığını görüyoruz.

Sağlıktaki özelleştirme ya da özelleştirme modeli ya da girişimi, gerçekten iddia edildiği gibi, devlet eliyle yaratılmış verimsizlik ortamını dağıtacak, giderecek bir uygulama olabilir mi, ya da bunun örnekleri var mıdır. Bu anlamda makro düzeyde İngiltere ile Amerika’nın karşılaştırılabileceğini düşünüyorum.

Thatcher’in bütün özelleştirme uygulamalarına rağmen, İngiltere kamu sağlık sektörünün en iyi uygulandığı örnek ülke olarak, buna karşılık ABD, bütün dünyada özel sağlık sisteminin en yaygın olarak uygulandığı ülke olarak kabul edilebilir.

Dünya Bankasının dünyadaki sağlık sektörüne makro düzeyde yaklaştığı 1993 yılındaki raporundan, özelleştirme tezini işliyor olmasına rağmen, alınan veriler şunlardır;

-İngiltere en az sağlık harcaması yapan gelişmiş kapitalist ülke (kişi başına bin dolar)

-ABD, gelişmiş kapitalist ülkeler içerisinde en fazla sağlık harcaması yapan ülke (kişi başına 2500 dolar)

-İngiltere gelişmiş kapitalist ülkeler içerisinde gelirene göre en yüksek düzeyde kamu harcaması yapan ülke (gelirine göre % 5 daha çok). Bu özelliği nedeniyle de en kamucu ülke olarak tanımlanıyor.

-ABD gelişmiş kapitalist ülkeler içerisinde gelirene göre beklenenin en düşük düzeyinde kamu harcaması yapan ülke (beklenenin % 15 daha altında) Bu özelliği ile en az kamucu olarak tanımlanıyor.

-İngiltere, kamu sağlık harcamalarıyla toplam sağlık harcamalarını en aza indirmiş ülkedir. Buna karşılık, ABD özel sektör aracılığıyla toplam sağlık harcamalarını denetleyemez duruma gelmiş olan ülkedir.

En az harcama yapan İngiltere ile en çok harcama yapan Amerika’nın temel sağlık göstergeleri açısından birbirlerine göre durumu nedir; İşte gerçek verimlilik budur. Gerçek verimlilik, yaptığınız harcamalarla elde ettiğiniz sonucun düzeyini birbiriyle karşılaştırmaktır. Sağlık sektöründe makro düzeyde verimlilik analizleri bu şekilde yapılır.

İngiltere, en temel üç sağlık göstergesi açısından; yani bebek ölüm hızı, 5 yaşından küçük çocukların ölüm oranı, doğuştan beklenen yaşam süresi açısından Amerika’dan daha iyi durumda ve dünyadaki en iyi ülkeler içerisinde.

Dünya’da, gelirene göre bu üç temel gösterge açısından en iyi durumda olan ülkeler Çin ve Srilanka. Bu iki ülke de bu işi genel bütçe aracılığıyla yapıyor.

Olayı makro düzeyde değerlendirdiğimizde, eğer, verimlilik göstergesi dikkate alınır, bu işi daha verimli yapan model devletçi ya da kamucu modeldir.

Türkiye’de 1993 verileriyle devlet ve özel hastaneler karşılaştırıldığında aynı sonuç ortaya çıkıyor, hastane düzeyinde incelenebilecek temel 6-7 gösterge açısından özel hastanelerin daha geride olduğunu görüyoruz.

Sağlık sektöründe sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesi, toplumsal eşitsizlikleri arttırıcı bir işlev görür. Bu nedenle, bunun arkasındaki temel güdü siyasaldır, ideolojiktir.

Türkiye’de toplumsal gelirin % 50’sine el koyan yüzde 5’lik toplum kesiminin lehine bu dengeyi sorgulayan sermayenin kendisidir.

Bugün çok net ve kritik bir gündemle karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum. En azından sağlık işkolundaki örgütler olarak ve daha geniş yelpazede bir emek cephesi platformu içerisinde biz bu gündemin kritikliğini algılamak zorundayız.

Bütün örgütsel gücümüzle, dengenin yeniden bozulması, karşı tarafça açılmış cephe önünde kendi güçlerimizi yeniden teksif etmek, buna uyanık ve hazır olmak durumundayız diye düşünüyorum.

SORULAR

Ecz.Bülent ARTUN(*Hatay Eczacı Odası Başkanı*)

- Soru Prof.İzzettin Önder’e

Bugünkü siyasi akış içerisinde sizin tarif ettiğiniz ideal devlet yapısının oluşması bana göre mümkün değil; ama ben vergi kaçırma şansı olmayan ve vergisini tam olarak ödeyen bir vatandaş olarak KİT’lerin zararını karşılamak istemiyorum.

Karabük Demir Çelik fabrikaları özelleştirme olayından sonra kâra geçti. Özelleştirme Türkiye için çözüm değilse, bu KİT yükünü üzerinden atabilmesi için Türkiye’nin ne yapması lazım?

Ecz.Osman GÖKBUDAK (*İstanbul Eczacı Odası*) - Soru Prof.İzzettin Önder’e

Bugün Türkiye’deki kamu kurum ve kuruluşlarının açıklarının ekonomiye olan yükünün rakamsal olarak tam sonucunu bilmek istiyorum. Ayrıca zarar ve kar eden KİT’lerin genel durumu nedir ve bunların ekonomi içerisindeki zarar ve kar konusundaki payları nedir?

KİT’lerin açıklarının finansmanı bugün nasıl karşılanmaktadır, halkın omuzlarına hangi ölçüde yansımaktadır?

Aradan devleti çıkardığınızda Zonguldak Kömür İşletmelerinin yalın durumu nedir? Devlete, dolayısıyla halkın sırtına vurduğu kamusal maliyet nedir?

Türkiye’de bugünkü ekonomik bunalım, siyasi üst yapı olarak Menderes döneminin devleti yönetme anlayışından mı kaynaklanıyor; yoksa ekonomik mânâda

İzmir İktisat kongresinde alınan kararlardan, ekonomik altyapı kararlarından mı kaynaklanıyor?

Küreselleşme emperyalizmin bir tezgahtır mıdır, yoksa kendiliğinden gelişen, ekonomik sebeplerle ortaya çıkmış bir durum mudur?

Özelleştirmeye tümüyle karşısınız o halde, siyasi bir çözüm öneriniz var mı yani ülkemizdeki siyasi rejimi değiştirmeyi düşünüyor musunuz?

Uzm.Ecz.Olcay SELES (*Ankara Eczacı Odası Başkanı*) - Soru İlker Belek’e

Özellikle son dönemlerde, 1993 yılından beri sağlıkta özelleştirme handikapını birlikte yaşıyoruz. Aslında Türkiye’de özel hastanelerin kurulabilmesi için bir tüzük var; özel hastanenin kurulabilmesine sağlık hizmetlerinin özel elden temin edilmesine yönelik bir tüzük var. Dolayısıyla, özel hastanelerin açılmasını engelleyici bir durum yok. Ancak, burada sorun devlet hastanelerinin binalarının mı satın alınmasıdır; yoksa bunun arkasında örgütlenmeyle ilgili bir takım sıkıntılar mı vardır?

Ecz. Cihan DİNÇ (*Antalya Eczacı Odası Başkanı*) - Soru İlker Belek’e

İngiltere ile Amerika sağlık sistemlerini karşılaştırırken, verimlilik açısından İngiltere’yi Amerika’dan daha iyi olarak nitelendirdiniz. Türkiye’de 1993 yılında yapılan bir araştırmayı verirken de devlet hastanelerinin, özel hastanelerden daha verimli olduğunu söylediniz. Türkiye’de yapılan bu değerlendirmede fark hangi kriterlere göre belirlendi?

Ecz. Mustafa ÇAVUŞOĞLU (*Ordu Eczacı Odası Başkanı*) - Soru İlker Belek’e

1960’lı yıllarda İngiltere’den örnek alınarak uygulamaya konulan ve halen şeklen de olsa yürürlükte olan 224 sayılı sosyalizasyon yasasının tam olarak uygulanması halinde bugünkü tartışmaların sağlıkta yeri ne olacaktır?

YANITLAR

Prof.Dr. İzzettin ÖNDER:

KİT’lerle ilgili bize verdikleri görüntü, KİT’lerin inanılmaz derecede kötü olduğu, zarar ettiği ve bu zararların bizden alınan vergilerle ödendiği şeklindeydi. Bülent bey de haklı olarak “ben bu zararı çekmek istemiyorum” diyor.

Peki, KİT’ler neden zarar ediyor? Bu KİT’ler kuruldu, sonra özel sektör, büyük sermayedar, bu sistemi, düzeni satın alabilmek için bir anlamda sürdürülebilmek için işsizlik sigortasını gündeme getirmede. Çünkü işsizlik sigortası sermayeden aktarılacak bir paradır.

O zaman ne yaptı; hızlı kentleşme ve yatırım eksikliği karşısında kitleri insan ambarı haline getirdi. Böyle kitlerin üretimini maliyetli yapacağını anladı; sonra kendi devletine 440 sayılı bir yasa çıkarttırdı. O yasa derki; bir KİT özel sektöre girdi sağladığı zaman o girdinin maliyetini, satış bedelini Bakanlar Kurulu belirleyebilir. Oluşacak farkı bütçeden karşılar der. Bunun anlamı, Petkim fabrikasının içindeki karbonsiya ünitesinin, lastik fabrikalarına verdiği

hammadenin fiyatını Bakanlar kurulu ucuz saptayacak, o ucuz saptanan fiyatla aradaki farkı ise biz vergi yükümlüleri ödeyeceğiz. Burada KİT zarar etmiyor; ama biz ağıktan özel sektöre kaynak aktarıyoruz.

KİT bir tane adamı işe aldığında bile sigortalı yapıyor, sendikalı yapıyor, bütün sosyal haklarına sahip çıkıyor.

Peki SSK neden batıyor. Bugün kaçak işçiler beyan edilmiş olsa, ayda şu kadar trilyon geliri olacak, bunların hiç biri ortada olmayacaktı.

Bir de vergi yüzüzleri var, tekel de vergisini ödemiyor, devletin Maliye Bakanlığından sonra, büyük kalem olarak en büyük varlığı olan Tekel neden vergi ödemiyor, zarar mı ediyor? Zarar etmiyor, özel sektörün ödemediği vergiyi finans açığını tekelin kaynaklarına el koyarak devlet alıyor. Öyleyse, tekel kendi vergisini ödemiyor, özel sektörün ödemediği vergisini ödüyor.

Bizler özel sektörün monopolcü yükünü çekiyoruz.

Özel sektörü aklarak, KİT'ler kötü demek yanlışır, o büyük bir ideolojidir. Hükümetler ve sermaye bunu oluşturmaya çalıştı.

KİT'lerin ekonomiye olan yükleri konusu soruldu. Kâr eden KİT'ler var, zarar edenler var. 1992 yılı, Türkiye'de kamu açıklarının en yüksek olduğu yıldır. Yani Milli gelirin %12 sine çıkmıştır. Bunun Gayri Safi Milli Hasıla içindeki oranı %12. Bu açıklar konsolide bütçe, KİT, Yerel İdare, SSK vs. dir. Bu Gayri Safi Milli Hasıla içinde %13 ü oluşturan açığın içinde %9 konsolide bütçenin payıdır. KİT'lerin payı değildir. KİT'lerin payı genelde kamu açıklarının 1/4 ünü oluşturuyor.

KİT açıklarının finansmanını kim karşılıyor. KİT açığı diye bize yansıyan bütün açıklar KİT açığı değil. Petkim, Pirelli ve Lassa'ya hammadde veriyor. Bu hammaddenin fiyatı 100 ise, devlet bunu 50 ye vereceksin bu fabrikaya diyor. İşte o 50 bana zarar olarak geliyor. Bu KİT zararı mıdır. Yoksa Lassa zararı mıdır, bu hesaplar çok ortadadır.

İkincisi, biz eğer sivil bir toplum oluşturacaksak, bugün Türkiye'de sendikalaşma çok düşüktür. Üretimimizin %80'ini yapan bu anlı şanlı özel sektörün sendikalaşma içindeki payı %15. İnsan haklarına saygı bu mudur? O zaman özel sektörü sırtında kim taşıyor?

Bugün özelleştirmeme için gerekçeleri önce söyleyelim.

Türkiye'de geri kalmış yöreler vardır, özel sektör oraya gitmez.

Bu arada küreselleşen sermaye karşısında, sermaye küreselleştikçe her şeye karşı yabancılaşıyor, uzaklaşıyor, üretime ve ülkesine karşı tavır almaya başlıyor.

Şimdi biz vergi koyduğumuzda; bugün Koç da Sabancı da ben gidiyorum diyebiliyor, bunu Petkim demez, THY demez dolayısıyla eğer yarattığımız değerleri ülkede tutacaksınız, böyle yerleri bırakamazsınız.

T'yi satacağız biz İngiltere de sattı; ama İngiltere açıkça "biz T'yi sattık, çünkü eskiydi" diyor. İkincisi "bölgesel dağıtım şebekelerini sattık diyorlar" ama o bölgesel dağıtım şebekelerinin "Link hatlarını" satmıyorlar; "eğer onu satmış olsaydık, o zaman mevzi yerler monopol hakkını ele geçirirdi, fiyatları istediği gibi belirler ve kominikasyonun fiyatını özel sektör belirler, oysa bu insan hakkıyla ilgilidir; Çünkü ulaştırma,

haberleşme hattıdır bu; Dolayısıyla bunu özel sektör belirleyemez" diyorlar.

Peki, biz hangi akla hizmet satıyoruz bütün bunları; bunun cevabını verebilir misiniz? Veremezsiniz. Kimi kanaldan devlet yönetimi etkilenmeye çalışılıyor. Biz bürokrasi hakimdir zannediyoruz, bürokrasi nötrdür. Şimdi bir şeyden korkuluyor; eğer sosyal demokratlar veya sol Meclise gelirse, bürokrasiye bir şekilde komut verirse; bürokrasiye denetim altına almak lazım, dolayısıyla bürokrasiye girmek lazım. İşte bunun için radikal partiler de sermaye de aynı şeyi yapmaya çalışıyor.

İkincisi bugün artık millet uyanıyor, kominikasyon bu hizmeti veriyor yavaş yavaş, Meclis bileşimi değişebilir; değiştiği taktirde birisinin bunun üzerinde güçlü olması lazım. İşte o güçlü Başkan olacaktır. Ekonomik durum, koşul bunu gerektiriyor diye, Meclise rağmen Başkan yapıcı olabilecektir; ama kimin menfaatine uzun vadede, uluslararası sermayenin kısa ve orta vadede iç sermayenin, çok kısa vadede ise emekçinin de yararına olabilir. Ben bu adama bu avantajı sağlıyorum ki sana ekmek kapısı açsın diyecekler.

İşte yıldız hep başka yerde. Perdenin arkasını görmek mecburiyetindeyiz.

Prof.Dr.Türkel MİNİBAŞ:

Bize, ekonominin siyaseti belirlediği öğretilmiştir: ama sadece ekonomik olayların siyaseti belirlediğini söyleyemezsiniz. Çünkü ekonomi ve siyaset, sürekli olarak birbirini karşılıklı etkileyen, aynı çift yumurta ikizleri gibidir.

1923'te İzmir İktisat Kongresi yapıldığında, daha Cumhuriyet ilan edilmemiş, Lozan Barış görüşmeleri sekteye uğramış ve siz orada bir İktisat Kongresi yapıyorsunuz. İkinci önemli nokta, bu kongreyle siz dünyaya diyorsunuz ki, ben savaşta kazanmanın yanısıra, kendi politikalarımı üretebilirim, nasıl bir ekonomik model; yani sizin dünyanıza eklenilebilirim mesajı verirken, içeriye de dönüyorsunuz; size karşı olan güçlere, yani ticari sermayeye diyorsunuz ki, ya benimle birlikte ol bu dünyaya karşı bir cephe oluşturalım, yahut sen de olmayacaksın. Bu iki yönlü bir mesajdır. İzmir İktisat Kongresi bu koşullarda olmuştur ve arkasından da yapılan çok ciddi bir ticaret anlaşması vardır. Bu kongrenin yapılmasındaki üçüncü faktör de dünyadaki gelişmelerden sizin kendi ekonominizi veya siyasi yapılanmanızı ayırt edememenizdir.

Ben, Türkiye'nin 23'ten bugüne kadar liberalizmden hiç geçtiğine de inanmıyorum. 1930'daki devletçilik politikası da , yine dünyada büyük krizin başladığı ve korumacılık eğilimlerinin arttığı bir süreçtir.

Evet M.Kemal çok akıllı bir adamdır, çok ustadır. Sadece siyasi usta değildir beraberinde bir ekonomik düşüncesi de olduğu için burada takdir etmek gerekir.

Böyle bir süreçte yaptığı önemli olan şey, devletçilik politikasının sosyal boyutta halkçılıkla birlikte yürümesidir. Sosyal devletin de beraberinde belki ilk filizlerinin, ilk oluşumunun başlaması denilebilir.

Demokrat parti hükümeti, borçla ayakta durmanın, yaşamanın en büyük savunucularından biriydi; ve bu borçları borçverenin istediği doğrultuda kullandı. Giderek,

sürekli olarak yeni borcu bulabilmek için daha yüksek faizle, daha kısa vadeyle borçlanmak durumuna gelindi. Böyle bir sürecin sonunda da kendi kendine üretemeyen tamamen ithalata bağlı bir ülke durumuna geldi.

Çarkın o noktasında ekonomi artık içinden çıkılmaz bir noktaya geldiğinde 80'li yıllarda, hedef enflasyonu aşağı çekmek, Türkiye'nin dış borç bulmasını sağlamak değildir. Önemli olan böyle bir ülkeyi o sisteme eklemlenektir. Bunu o tarihte askeri güçle yapabilirsiniz. Çünkü Türkiye özgürlükleri öğrenmişti.

80'in temelinde zaten sosyal devletin anlayışının tamamen ortadan kaldırılması, devletin küçülmesi tezi vardı.

Türkiye'nin önünde bir özelleştirme ve bir gümrük birliği denilen olay vardır. İkisinin de sonucunda, eğer küçük ve orta ölçekli işletmeler buna dayanamazlarsa, buralarda çalışan insanlar, beraberinde sokaklara döküleceklerdir. Dahası, bizim pastamızdan pay almaya kalkacaklar ve 80'le birlikte sınıfları ne kadar ortadan kaldırırsanız kaldırın, böyle ciddi bir sorunla karşı karşıyayız. Bu süreçte tabii kayıt dışı ekonomi lazım; ama kayıt dışı ekonomiyi, vergi vermeyen ekonomi olarak almamak gerekiyor. çünkü enformel sektör dediğimiz; yani, vergisini kaçırabilen veya az vergi verebilen, sigortasız işçi çalıştıran, sosyal güvencesiz işçi çalıştıran, ufak üretimler yapan sektörlerin olması gerekiyor. Böylelikle, zaten doğal olarak emek kesiminin örgütlenmesini de kendiliğinden halletmiş olabiliyorsunuz. Bunun sonunda gelinen nokta, tabii ki kabile yaşamı olacaktır.

Türkiye'nin sosyal, siyasi ve ekonomik yönden tıkanıp bir dönemde, halkın bir çıkış olarak belirlediği bir siyasi tercihi son anda neden önlenmiştir? Diye bir soru yöneltildi. Bunu önleyen Türkiye'de son yıllarda gelişen üretmeden tüketen birtakım rantiyeciler grubu mudur; yoksa, Türkiye'de para satan ve büyük faizler alan dış sermaye güçleri midir?

Rantiyeciler grubudur demek çok ucuz bir söylem. Siz hükümetinizin ekonomi politikalarını sadece para politikaları üzerine oturtmuşsanız, gelir dağılımını ve üretimi dikkate alan politikaları dışlamışsanız, tabii ki rantiyeciler olacaktır. Bunu diyen insanlar da aynı rantiyeciler grubunun içinde yer alacaklardır.

Siyasi tercihler önlenmemiştir; siyasi tercihler, böyle bir süreçte çıkmıştır. İnsanlar yoksullaştığı için, kendi yoksulluklarına çözüm olarak başka bir düzeni önerenlere, denemedikleri bir model de olduğu için, ne olduğu da bilinmediği için, hiçbir kurumsal çerçevesi de olmadığı için tercihlerini bu yönde dile getirmişlerdir. Ekonomiyle siyaset, birbirini çok belirliyor; ama, bu arada toplumun sosyal ve psikolojik beklentilerinin ve değerlerinin de göz ardı edilmemesi gerektiğine inanıyorum.

Prof.Dr.Meryem KORAY:

Liberal söylemin dayandığı birtakım veriler var, devletin işlemeyişine, etkisizliğine, kamu açıklarına, KİT'lerin büyüyen borçlarına, verimsizliğine, hantallığına vb. belirli birtakım noktada birtakım verilere dayandırıyor.

Örneğin, öğrenci harçları konusunda "parasız eğitim" diyen 14-15 yaşındaki çocuklar işkence gördüler ve belki

de insanlar bu çocuklar bu işlere karışmasını dediler. Alınan harç, yüksek öğrenim harcamalarının sadece % 1-2'sini oluşturuyor, ne kadar önemsiz. Bu, işin bir kısmı ikincisi, vakıf üniversitelerinin bütçesinin % 45'i devlet tarafından karşılanıyor.

Biz, neyi özelleştiriyoruz? Aslında biz, vergilerimizle KİT'lerin açıklarını değil, büyük ölçüde verimsiz çalışan özel sektörü sübvans ediyoruz. Aldığı girdiler belirli bir ölçüde ucuz, çalıştırdığı işçi ücreti ucuz, 80 öncesine kadar dış dünya ile rekabet etmek gerekmediği için, önemli bir verimlilik artışı olmadı, rekabet arayışı olmadı. Bu nedenle bir etkisiz çalışma söz konusu. Biz, büyük ölçüde hala devletin kaynaklarını bu tarafa doğru aktararak, aslında onları destekliyoruz finansal olarak.

Türkiye'de çok ciddi bir şekilde liberalizmin ne olduğu meselesini tartışmamız gerekiyor. Yeni dünya düzeni, dış dünyaya açılımla birlikte rekabet zorlaması getiriyor. Bu güne kadar önemli bir verimlilik kaynağı yaratamadım başka; yarattığım şey ucuz işgücü, dolayısıyla ona yükleniyorum. İşçi çıkarıyor, asgari ücretle ve sigortasız çalıştırıyorum; sürekli ona yüklenerek, rekabet olanağımı da sürdürmeye çalışıyorum. Bu yüklenme de, ister istemez, toplumsal sorunlar ve emeğin aleyhine işleyen bir takım bozulmalar anlamına geliyor. Dolayısıyla, biz, liberalizmi, Batı'daki gibi gerçekten ekonomik liberalizme, gelişmiş kapitalizmin ulaştığı noktaya ulaştıramadık ki; nasıl ulaştı; işte orada da siyaset giriyor. Ekonomi ve siyasal yapı arasındaki ilişki giriyor.

20. yüzyıl siyasetin önemli olduğu, siyasetin belirleyiciliğinin önemli ölçüde arttığı bir yüzyıl olmuştur. Gelişmiş kapitalizm, belli bir mücadelelerle oldu, sosyal devletle oldu. Onun için sosyal devletin, demokrasiyle kapitalizmin uzlaşmasının bir ürünü olduğunu söylüyorum; bir ürünü de gelişmiş kapitalizm. Buna, kapitalizmin sosyalleşmesi de deriz.

Sosyal birtakım sorunlar adına, kendinden bazı paylar alınmasını kabul eden; devletin bu anlamda bir rol oynamasını, bu anlamda siyasetin belirleyici güç olmasını kabul eden bir kapitalizm anlayışdır bu. Türkiye hala 19. yüzyıldakine benzer vahşi bir kapitalizmin büyük ölçüde işlediği bir ülke ve denetimsiz bir işleyiş; yasa dışı bir işleyiş, yasallığın yanında hemen yasadışılık var. Formel sektörün hemen bitişiğinde informel sektör var.

Türkiye'de siyaset de işlemedi, ekonomi de; nasıl liberalizm yoksa, siyasette de demokrasi yok. Demokrasi, büyük ölçüde katılım gerektirdiği, bilincin önemli olduğu, öğrenim olanaklarının söz konusu olabildiği, bunun önündeki engellerin kalktığı ve demokrasi, bir araç olarak kullanılırsa demokrasidir; bir amaç değildir sadece. Toplumun, bireylerin daha gelişme olanaklarını sağlamak adına araçsa; Türkiye'de böyle bir araç olarak kullanıldı mı, kullanılabilir mi; hayır.

Türkiye'de siyaset demokratikleşmedi ki, devlet yapısı gerçekten etkin bir araç haline dönüşsün.

Sosyal devlet anlayışı, sosyal grubu, sınıfları, sınıf dayanışmasını da ortadan kaldırıyor. Birey, tek başına sen varsın benim için, sana özgürlük sunuyorum diyor; ama sormak gerekir, toplum ve birey diyalektiğini düşünmeden özgürlüğü ne kadar tarif edebilirsiniz.

“Sosyal devlet tanımına uygun bir ülke var mı” diye bir soru var. Sosyal devlet, büyük ölçüde Batı Avrupa ülkeleri için kullanılan bir kavram; ama, bunların içerisinde de sınıflamalar var. Örneğin, İsveç bu anlamda uygulamalarda en ileri giden bir ülke. Bu ülkenin de buraya nasıl geldiği konusunda tarihsel gelişimine bakmak gerekiyor. Tarihsel gelişimde, siyasal yapıda işçi sınıfının etkinliği, sosyal demokrat parti aracılığıyla; yaptığı uygulamalar söz konusu tabii. Bu nedenle, çok ciddi bir sosyal boyut kazanmış ülkeyle karşı karşıyayız.

Bizim birinci olarak Liberalizmi, siyasal liberalizmle birleştirmemiz gerek. İkinci olarak, ekonomide liberalizmi gerçekten hayata geçirmemiz gerek. Ondan sonra, devlet anlayışında, gerçekten demokrasiyle birleşmiş bir yönetimi hayata geçirmemiz gerekir. Bu kadar büyük uçurumların olmadığı bir topluma ulaşalım. Bu kadar oyunun olmadığı, bu kadar aldatmacanın olmadığı bir topluma ulaşalım öncelikle. Ondan sonra, gelin sizinle, tekrar yeni liberalizmi konuşmaya hazırım; ama önce sağlıklı bir toplum, sağlıklı bir tartışma zemini, sağlıklı bir fikrin ortaya çıkması zeminini yaratmamız gerekir. İnsanların düşüncelerinden dolayı hapse atılmadığı bir toplum yaratmamız gerek. Ondan sonra, yeni liberalizm, birtakım masalları anlatsın; şimdi onun masallarını dinlemek istemiyorum.

Dr. İlker BELEK:

“Hastanelerin verimliliğiyle ilgili yapılan araştırmada kullanılan ölçüler” sorulmuştu. Şu parametreler kullanılmıştı; her hastane için kapasite kullanım oranı, ortalama yatış süreleri, kaba ölüm hızları, uzman hekim başına düşen ameliyat sayıları ve hekim başına düşen poliklinik sayıları.

İkinci soru “224 sayılı yasa gerçekten uygulansa bugünkü tartışma ortamı halen geçerli olur muydu” şeklindeydi. Spot olarak yanıtıyorum, biraz soyut kalacak, farkındayım. 224 sayılı yasa, bana göre, klasik sosyal devlet tipinin gerektirdiği ulusal sağlık sistemi modelini öngörüyordu. Dolayısıyla, Türkiye’de ne kadar sosyal devlet var idiyse, o kadar, 224 sayılı yasa uygulanabilirdi. Şüphesiz çok önemli oranda uygulanamadı; ama uygulanamayışının sebebi, bu nesnel koşulların gereği idi. Tam o sırada, ben, bu sorunun yanlış formüle edilmiş bir soru olduğunu düşünüyorum. Türkiye’de 224 sayılı yasa, bu siyasi, toplumsal, ekonomik atmosferde bu kadar uygulanırdı, o kadar uygulandı. 80’li yıllardan itibaren de çok ciddi biçimde karşı tarafça sorgulanmaya başlandı ve deformasyona uğratıldı. Özelleştirme de o süreçte gündeme getirildi. Bu anlamda yanlış formüle edilmiş bir soru olduğunu düşünüyorum.

Diğer soru, “özel hastanelerle ilgili yasalar olmasına karşın, niçin, bugün devlet ekstra bir özelleştirme müdaha-

lesi başlatmış durumda” şeklindeydi. Türkiye’de artık, devletin Sağlık Bakanlığı’nın sağlık harcaması yapmaya tahammülü kalmamış. Türkiye’deki sağlık harcamalarının düzeyi belli bir seviyeye oturmuştur. Dünya ölçeğinde düşünürseniz, bu seviyenin artırılması gerekiyor; ama, devlet, bu seviyeyi artırmayacağını söylüyor ve “Ben, artık, bu seviyedeki sağlık harcamasıyla yalnız aşılama gibi çok zorunlu toplumsal hizmetleri sunacağım, bunun dışında hiçbir şey sunmak istemiyorum, buna tahammülüm de yoktur, niyetim de yoktur, mecalim de yoktur” diyor.

Tam bu zeminde, kamu sağlık kurumları kendi kaderlerine terk ediliyorlar. Bugün sağlık ocaklarını finanse eden, çok önemli oranda kurulmuş olan derneklerdir; yani halktan toplanan ekstra paralardır. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Ocaklarına, hastanelere para verememektedir. Onun için hastanelere vakıf kurulmasını öngörüyor.

Peki, bu noktada, niçin Sağlık Bakanlığı ya da devlet, ekstradan bir özelleştirme yasası ya da müdahalesi gündeme getiriyor; artık para ayırmak istemiyor, dolayısıyla, zorunlu süreci, bir başka düzeyde kendince formüle ediyor. Eğer, bu alana yatırım yapmak isteyen sermaye grupları varsa buyursunlar gelsinler; ben onları, belli bir oranda teşvik edebilirim diyor.

Bu uygulamayla sağlık alanındaki sermaye yoğunlaşmasını uyarmak istiyor devlet. Bunun göstergesi şudur; Türkiye’de üç büyük hastane neredeyse özelleştirildi, farklı bir isimle de olsa. İstanbul’da Siyami Ersek, Samatya, Ankara’da Yüksek İhtisas. Bu üç hastane de yoğun teknoloji kullanan, Türkiye’de başka hiç bir yerde yapılamayan cerrahi müdahaleleri gerçekleştiren hastanelerdir. Dolayısıyla bunlar, piyasa koşullarına terk edildiklerinde reel olarak para kazanma olanağı bulunan hastaneler zaten. Devlet ilk olarak bunları elden çıkardı. Dolayısıyla, böyle bir sermaye birikimi uyarısı var. Bakanlık tarafından ve şöyle çok ciddi bir propaganda niyeti var; özelleştirilirse bu hastaneler gerçekten özelleştirilir ve bu hastanelerde özelleştirme tutar.

Devletin ikinci aşamada söyleyeceği şey şudur; Bakın, özelleştirsem iyi işliyorlar; bunu diyecekler bize. Şurası bir gerçek, bu üç hastane özelleştirilir; Diyarbakır Devlet Hastanesi, Hakkari’deki hastane ya da Ankara’nın göbeğindeki 50 yataklı küçük bir hastane özelleştirilmez; zaten bunun piyasa koşulları içinde olanağı yoktur.

Özelleştirmenin, Türkiye’nin bugünkü ekonomik piyasa koşulları çerçevesinde gidebileceği belirli bir sınır var. Zaten Türkiye’de mümkün de değildir. Bunun arkasındaki gizli niyet ya da asıl politika, kendi başımıza ne yapıyorsanız yapın şeklindeki politikadır. Zaten devletin yaptığı bugün de budur.

TEB YARDIMLAŞMA SANDIĞI

Yardımlaşma Sandığının ana gelir kaynağının üyelerin ödediği aidatlar olduğunu ve 1995 yılında sandığa kayıtlı görünen üyelere sadece %51'inin aidatlarını yatırdığını geçen sayımızda belirtmiştik. Bu orana 1996 yılının ilk altı ayında ulaştık, yıl sonuna kadar tamamına olmasa bile %75'lere ulaşmayı umuyoruz. Bunun da Yardımlaşma Sandığı çalışma alanlarını genişleterek, çeşitlendirerek, üyelerin gönüllü katılımını sağlayarak mümkün olabileceğini düşünüyoruz.

Bu düşüncemizin bir ifadesi olarak Yönetim Kurulumuz;

Ölüm Yardımının 50 milyondan 250 milyona,

Hastalık yardımının en çok 50 milyona,

Muhtaçlık yardımının en çok 25 milyona,

kadar çıkarılmasına karar vermiştir. Afet fonundan yapılan yardım miktarı ise 60 milyondur. Ancak bu miktar Türk Eczacıları Birliği 29.Büyük Kongresinde alınan karar gerçekleşinceye kadar geçerlidir. 29.Büyük Kongrede bir afet fonu oluşturulması ve bunun için üyelere 100.000.-TL toplanması kararı alınmıştır.

1996 yılının ilk altı ayında vefat eden 18 üyemizin varislerine ödenen vefat yardımı 3.700.000.000.-TL'sidir. Bu miktar 1995 yılında 700.000.000.-TL'si idi. Bu rakamlar Yardımlaşma Sandığımızın ulaştığı boyutları göstermesi açısından önemlidir. Sandığımız gün geçtikçe büyümektedir ve kendisi büyüdükçe üyelere olan katkısı da büyüyecektir. Bunun sağlanmasının tek koşulu ise üyelerimizin bir görev bilinci ile aidatlarını yatırmaları, odalarımızın da Yardımlaşma Sandığına sahip çıkmasıdır.

TEB Yardımlaşma Sandığı bu sosyal amaçlı yardımların yanında üyelere borç vererek ekonomik anlamda da onların yanındaki yerini almaktadır.

Yönetim Kurulumuz 28.05.1996 tarihli toplantısında üyelere verdiği borç miktarlarında da artışlar sağlamıştır.

Yapılan artışlarla:

Eczane İşletme Yardım	350.000.000.-TL
Eczane Açma Yardım	350.000.000.-TL
Sosyal Yardım	200.000.000.-TL
Bilgisayar Yardım	150.000.000.-TL
Eğaş Ürünlerinden Yararlanma Yardımı	300.000.000.-TL
Ecza Koop.Üye Olma Yardımı	150.000.000.-TL
Kongre Yardım	140.000.000.-TL'sına

çıkartılmış bulunmaktadır. Bu yardımlardan yararlanabilmek için, sandık birikiminin, alınacak yardım miktarının %5'ine, tamamlanması gerekmektedir.

Yardımlaşma Sandığımızın ulaştığı boyutları göstermesi açısından 1995 ve 1996 yılının ilk altı ayında çıkarılan havalelerin karşılaştırmasının yeterli olacağı kanısındayız.

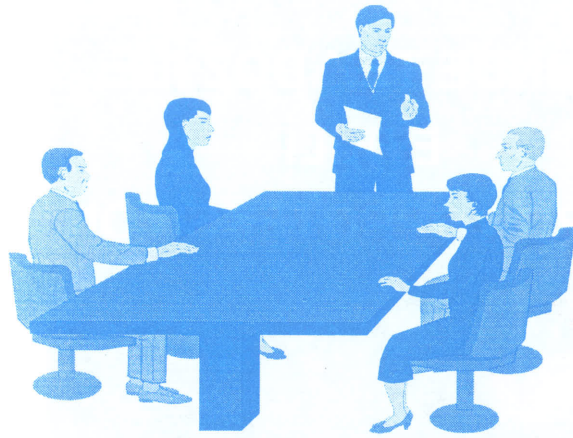
1.1.1995-30.6.1995 tarihleri arasında 306 adet havale çıkarılmış olup, bunun tutarı 50.174.303.000.-TL , 1.1.1996-30.6.1996 tarihleri arasında 534 adet havale çıkarılmış olup, bunun tutarı 110.599.750.000.-TL'sidir. 1996 yılında artış adet olarak %74 tutar olarak ise %120'dir.

Yardımlaşma Sandığımızın güçlenerek sizlere hizmet vermesi, ancak siz değerli üyelerimizin görevlerini yerine getirmesiyle mümkün olacaktır. Yardımlaşma Sandığımız yardımlaşma ve dayanışmaya verdiğimiz önem doğrultusunda başarılı olacaktır.

TEB YARDIMLAŞMA SANDIĞI
YÖNETİM KURULU

Üyelerimizin Yardımlaşma Sandığı Aidatlarını yatıracakları Hesap Numaraları

T.İş Bankası Farabi Şubesi Hesap No	: 97146
Türk Ticaret Bankası Çankaya Şubesi Hesap No	: 304-1560
Pamukbank A.Ayrancı Şubesi Hesap No	: 12000002
Yapı Kredi Bankası Farabi Şubesi Hesap No	: 1257-5
Posta Çeki Hesap Numarası	: 528265
TEB Yardımlaşma Sandığı Tel No	: 0.312.467 99 50-56-73
TEB Yardımlaşma Sandığı Fax No	: 0.312.467 99 08

MİEP'LER SÜRÜYOR

Eczacılık alanındaki gelişmeleri izlemek, bilgileri tazelemek ve hizmet sunumunun kalitesini artırarak eczacının toplum sağlığında etkinliğini yaygınlaştırmak amacıyla düzenlenen MİEP'ler sürüyor.

Mart-Nisan ayları içerisinde düzenlenen MİEP'lerin bir kısmı bölge eczacı odaları tarafından düzenlenmiştir. TEB Merkez Heyeti daha önce belirleyip sizlere duyurduğu konularda MİEP düzenlemek isteyen odalarımızın talepleri olduğunda, konunun uzmanı konuşmacıları belirleyerek istenen tarihte bölge eczacı odalarına göndermiştir.

Bu dönem içinde eczacı odalarında yapılan MİEP'ler ve konu başlıkları aşağıda yer almaktadır.

6 Mart 1996	Adana Eczacı Odası	“Uyuşturucu ile Savaş”
9 Mart 1996	Adana Eczacı Odası	“Diabet”
9 Mart 1996	Ankara Eczacı Odası	“Ürün Yönetimi Semineri”
10 Mart 1996	Aksaray Eczacı Odası	“Sosyal Eczacılık Açısından Diabet Hastalarına Eczacının Katkısı”
17 Mart 1996	İstanbul Eczacı Odası	“İlaç Etkileşimlerinin Farmakolojik Esasları”
23 Mart 1996	Sakarya Eczacı Odası	“Ağrı ve Ağrı Kesiciler”
6 Nisan 1996	İçel Eczacı Odası	“Eczacılıkta Bilgisayar Uygulamaları”
6 Nisan 1996	Bursa Eczacı Odası	“Madde Bağımlılığı ve Tedavisi”
6 Nisan 1996	Kayseri Eczacı Odası	“Eczane İşletmeciliği”
20 Nisan 1996	Kayseri Eczacı Odası	“Eczacılıkta Bilgisayar Uygulamaları”